

Prediker 11:7-12:7

7 ¶ Het licht is een genot. Wat een weldaad voor de ogen om de zon te zien!

8 Wanneer een mens lang leeft, laat hij dan van elke dag genieten en bedenken dat de dagen van de duisternis ontelbaar zullen zijn. De toekomst is niets dan leegte.

9 Geniet dus, beste vriend, van je jonge jaren, haal je hart op aan de dagen van je jeugd. Volg de wegen die je hart wil gaan, gun je ogen wat ze wensen. En onthoud bij alles wat je doet dat God je aan zijn oordeel onderwerpt.

10 Belast je hart niet met verdriet en houd je lichaam vrij van kwalen, want je jeugd en jonge jaren zijn al snel voorbij.

1 ¶ Gedenk daarom je schepper in de dagen van je jeugd—voordat de slechte dagen komen en de jaren naderen waarvan je zegt: In deze jaren vind ik weinig vreugde meer.

2 Voordat de zon verduistert,
de sterren en de maan niet langer stralen,
de lucht ook na de regen grauw van wolken wordt.

3 De dag waarop de wachter trillend voor het huis staat,
de soldaten kromgebogen voortgaan,
de maalsters langzaam verdwijnen,
de vrouwen uit het venster staren en een schaduw lijken.

4 Wanneer de deuren naar de straat worden gesloten,
de molen geen geluid meer maakt,
het fluiten van de vogels ijl van toon wordt,
wanneer hun lied versterft.

5 Je durft geen heuvel te beklimmen,
de weg is vol gevaar.
De amandelboom behoudt zijn wintertooi,
de sprinkhaan sleept zich voort,
de kapperbes droogt uit.
Een mens gaat naar zijn eeuwig huis,
een klaagzang vult de straat.

6 Voordat het zilverkoord wordt weggenomen,
de gouden lamp gebroken,
de waterkruik in stukken valt,
het scheprad bij de put wordt stukgebroken.

7 Wanneer het stof terugkeert naar de aarde,
weer wordt zoals het was,
wanneer de adem van het leven weer naar God gaat,
die het leven heeft gegeven.

Prediker 11:7-12:7

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Hoe kijkt u tegen de ouderdom aan?

Wij leven in een tijd van een onvoorstelbaar goede gezondheidszorg.

100 jaar geleden waren de meesten van u niet zo oud geworden als ze nu zijn.

Want vroeger bestond er nog geen middel tegen die kwaal waar nu mee kunt leven.

Wij leven veel langer en wij leven ook veel gemakkelijker.

Als de tanden en kiezen pijn lijden, dan zeggen wij: we gaan naar de tandarts.

En als we dovig worden, dan hebben we een keel-, neus- en oorarts.

En zo is er ook de oogarts. Even 'laseren', zeggen we.

En voor armen en benen zijn er ook allerlei middelen om je in beweging te houden.

Er zijn zelfs kunstarmen en kunstbenen: protheses

We hebben dus geweldige nieuwe kansen voor onze ouderdom, voor een verlengde ouderdom, voor een veel menselijker ouderdom.

Er zijn ouderen die genieten van het oud zijn en reizen maken. En nog veel meer.

Dat was de generatie voor hen allemaal niet gegeven.

De ouderdom van nu -in dit deel van de wereld- is de ouderdom van vroeger niet

Maar nu geeft Prediker toch wel een heel ander beeld van de ouderdom.

Wat negatiever lijkt het, zij het op een onnavolgbare poëtische wijze

Ik stel voor om eerst al die beelden uit Prediker 12 na te gaan om ons goed te realiseren wat de ouderdom ook allemaal doet.

Vers 2: Voordat de zon verduistert, de sterren en de maan niet langer stralen, de lucht ook na de regen grauw van wolken wordt.

Daar wordt ronduit gezegd dat het levenslicht zwakker wordt, terugbuigt, zoals de zon, maan en sterren ook doen. En zoals na de regentijd de zon volop behoort te schijnen, maar er dan toch wolken komen, zo komt er in de ouderdom ook een schaduw; er is niet alleen opgang, maar neergang. De ouderdom, zegt Prediker, luidt een neergang in. Het is, zegt hij in

vers 3: *De dag waarop de wachter trillend voor het huis staat*, - de wachter van het huis, dat is de arm voor je lichaam (het huis) en hij beeft-; het is zegt Prediker *de dag dat de soldaten kromgebogen voortgaan* - dat zijn de benen die krom worden -; het is de dag waarop *de maalsters langzaam verdwijnen* - dat zijn de tanden en de kiezen (heeft u al een kunstgebit?)- het is *de dag dat de vrouwen uit het venster staren en een schaduw lijken*- dat slaat op de ogen die slechter worden-.

Prediker gaat voort en zegt in vers 4 dat de ouderdom een tijd is *wanneer de deuren naar de straat gesloten worden* — dat zijn de oren die dover worden (heeft al een gehoorapparaat?)- het is de tijd *dat de molen geen geluid meer maakt* - de molen, dat wijst op de kaken, het geluid van het eten, het kauwen, het verteren gaat moeilijker- het is de dag dat *het fluiten van de vogel ijler van toon wordt* - dat wil zeggen dat de stem gebroken raakt en zwak wordt.

En Prediker gaat nog verder want in vers 5 staat: *Je durft geen heuvel meer op te klimmen en de weg is vol gevaar* -je durft je niet goed meer buiten te wagen op straat, in het verkeer, want je bent bang, dat je wat zal overkomen- Prediker zegt dan

de amandelboom behoudt zijn wintertooi - dat is een verwijzing naar het witgrijze haar, want die kleur heeft de laatbloeiër, de amandelboom. Ja, zegt Prediker: *de sprinkhaan slaapt zich voort* ; hoe treffend is dat beeld, want die sprinkhaan slaat op het mannelijk geslachtsorgaan dat een erectie kan krijgen, maar in de ouderdom impotentie kan gaan vertonen. De seksuele behoefte neemt af.

En de kapperbes droogt uit - ja, de kapperbes, dat was de viagra uit oude tijden die gold als een stimulant voor de seksualiteit, maar ook dat helpt op een gegeven ogenblik -als je oud bent- niet meer. Prediker zegt dan:

Een mens gaat naar zijn eeuwig huis en een klaagzang vult de straat - . Je ziet het al in je eigen straat, de lijkwagen, de zwarte pakken en hoeden, maar straks ook bij jou. Je merkt het in eigen kring: meer sterfgevallen dan je gewend was

Vers 6 Voordat het zilverkoord wordt weggenomen, de gouden lamp wordt verbroken; de waterkruik in stukken valt, het scheprad bij de put wordt stuk gebroken - daarmee wordt gezegd: de ouderdom is een proces van afbraak. En soms heeft het ook een plotselinge afloop: er komt iets van buitenaf, iets gewelddadigs, een hartinfarct, herseninfarct, een ongeluk. En dan is het over en uit. En om mensen nog meer te bepalen bij de vergankelijkheid zegt hij in Vers 7 Wanneer het stof terugkeert naar de aarde, — dat doet je denken aan Genesis 2: God die de geest in de mens blaast, hem uit stof maakt en dan later zegt in Genesis 3: Stof ben je, en tot stof keer je terug. Wanneer het stof keert terug naar de aarde, wordt weer zoals het was en de adem gaat weer tot God, die het leven heeft geschapen.

Prediker zegt: Dat is en zo is het leven. Dat is en zo is het sterven. Er is onontkoombaar de afbraak. Er is niet alleen maar opgang, maar ook neergang.

Schrikken we van deze schildering die Prediker geeft?

Dat kan, maar dat is ook wel eens goed en tegelijk is het herkenbaar.

Want soms heeft de ouderdom iets waarvan mensen zeggen: moet dat allemaal nog? Ik zit hier maar alleen en ik kan dit niet meer en dat niet en die is er niet meer...

En we proberen dan iemand moed in te praten en te wijzen op alles wat hij/zij nog heeft en kan; en wat er nog is: de kerkteléfono, het leger van vrijwilligers, de professionele zorg en hulp van kinderen en en bezoek van kleinkinderen. Of we vertellen dat God oude mensen nog nodig heeft in de familie, of als luisterend oor voor de buurt, als wijze vraagbaak.

Ene eens zei iemand tegen een oudereL 'De Here God kan u kennelijk nog niet gebruiken' - en hij bedoelde: daarboven. Dus nog even de handen vouwen nu ze niet meer kunnen uit de mouwen.

Maar wat je ook probeert, goedbedoeld of heel vaak misplaatst, dit is wel duidelijk: 'de jeugd en jonge jaren zijn snel voorbij'

Prediker windt er geen doekjes om en zegt eigenlijk: dat alles -de neergang en de afbraak en de gevoelens die daarbij komen horen ook bij een leven dat naar zijn einde neigt.

Het is reëel van Prediker om ook aan al die feiten en gevoelens rond de ouderdom ruimte te geven.

Gelukkig staan ook die in de Bijbel. Dan hoef ik me niet te schamen als me ook eens zo voel...

Toch heeft deze realistische schildering niet het laatste en enige woord.

Ten eerste niet hierom: De woorden van Prediker beginnen namelijk met een oproep aan de jeugd om, zolang je je vermogens en functies nog hebt, die te gebruiken en om van het leven iets moois te maken en ervan te genieten.

Als je kunt, doe dan wat je hart je ingeeft.

Als een mens lang leeft laat hij dan van elke dag genieten

Als je dat doet dan heb je in ieder geval later er goede herinneringen aan, en hoef je niet het idee te hebben dat je alleen maar geleefd hebt om te werken.

Je hebt ook genoeten!!!

Je hebt dan geen spijt over gemiste kansen en gemorste mogelijkheden.

DusL Zorg een beetje goed voor jezelf, naar lichaam en ziel, zolang je kunt.

Misschien is in onze cultuur deze oproep aan de jeugd vooral bestemd voor de generatie van veertigers, vijftigers en zestigers.

Want velen van die leeftijd hebben tegenwoordig het gevoel pas in deze fase van hun leven tot groei en bloei te komen.

Ze hebben tijd -en als ze ook gezond zijn- kunnen ze gevolg geven aan de woorden: 'Geniet dus beste vriend van je jonge jaren, haal je hart op aan de dagen van je jeugd' en belast je hart niet met verdriet en houd je lichaam vrij van kwalen... (9 en 10)

Het klinkt alsof het tegen de 50 plussers en vutters van onze samenleving is gezegd.

Maar nu: wat heb je daaraan als je echt oud bent? En je je ook oud 'voelt'?

Wel probeer ook het positieve van de ouderdom op het spoor te komen

Ik hoor ouderen soms eerlijk zeggen: ik zou niet meer terug willen naar vroeger; laten we die tijd maar niet idealiseren; zo mooi was het allemaal niet; de zware lichamelijke arbeid, de honger en armoede...

Wat hebben wij het als ouderen nu redelijk goed, en zeker beter dan vroeger.

Er zijn zoveel hulpmiddelen, zoveel zorg.. En dat biedt nieuwe kansen

Zullen we naast de Prediker daarom ook eens de woorden leggen van de overleden dichteres Ida Gerhardt:

*Oud worden is het eindelijk vermogen
ver af te zijn van plannen en getallen;
een eidelijke verheldering van ogen
voordat het donker van de nacht gaat vallen
Hel is een opengaan van vergezichten,
een bijna van gehavendheid genezen...*

De woorden van deze dichteres zullen we ons ook ter harte moeten nemen, want ze zijn ook Bijbels geïnspireerd als het gaat om 'door het uiterlijk vertoon heen te kijken' en oog te krijgen voor het wezen van de dingen; om voorbij het hier en nu te kijken om vergezichten te zien.

Natuurlijk, Prediker blijft met zijn schildering van de ouderdom ook helemaal aan de orde.

Want vroeg of laat, ondanks al mooie medische en sociale voorzieningen, maar onvermijdelijk zal er in mijn leven iets zichtbaar zijn of hoorbaar worden van wat hij zo treffend onder woorden brengt.

Er komt een tijd dat je functies afnemen, je lusten verminderen, je zin verdwijnt.

En wat zou het mooi zijn als je dan je voeten op kunt trekken en je kinderen kunt zegenen om zo je laatste adem uit te blazen.

En dan te weten: die laatste adem is niet helemaal het einde.

Dat zegt de Prediker namelijk nog even aan het slot.

Aan het einde loopt het verhaal van de dood uit in God.

Natuurlijk in de God van het oordeel.

Maar zijn vraag zal dan vooral zijn: heb ik wat van mijn leven, met de mogelijkheden en kansen, gemaakt? Heb ik weten te genieten? Heb ik de vrolijkheid van het hart gekend? Besef ik dat ik niet op fouten en tekorten wordt afgerekend, maar dat ik word beoordeeld op wat voor mij is bereid?

Het verhaal van leven en sterven loopt uit in God.

Het loopt uit op die God die de aarde gemaakt heeft en uit het stof mijn stoere en toch kwetsbare en vergankelijke lichaam heeft gekneed.

En wat hij ook heeft gemaakt is mijn adem/geest, mijn binnenkant, mijn geheim, mijn persoonlijkheid.

Die adem/geest die ik van de Schepper ontving, keert weer terug naar diezelfde God.

En zo ga ik dus niet verloren.

Er is ouderdom, vergankelijkheid en ... eeuwigheid!!!

Die neergang van het leven, de rechte en gave lijven die gaan krommen, die stoere lichamen die gaan sukkelen, dat hele verouderingsproces mondt niet in de dood als afgrond uit, maar brengt ons in de schoot van de aarde en bij God terug!

En zo zijn we op weg naar het eeuwig huis.

De aardse tent wordt afgebroken, maar een vast huis, een eeuwig huis mag je gaan bewonen, zegt de apostel, bijna Prediker nasprekend.

We hebben het dus niet alleen maar 'gehad', maar er komt ook nog heel wat.

We zijn er niet alleen 'geweest', maar we worden nog wat.

Er is niet alleen de herinnering en de napret over de jonge jaren, maar er is ook de voorpret van een grote toekomst.

God is meer dan mijn leven hier en nu; Hij reikt verder dan mijn laatste adem, omdat mijn adem weer bij Hem mag thuiskomen.

Dr Visser 't Hooft was oud-secretaris generaal van de Wereldraad van kerken.

Hij heeft veel gedaan heeft om op in deze wereld verandering aan te brengen, tekenen van Gods koninkrijk.

Hij heeft ook een klein gedicht geschreven waarin hij zegt, dat, als het donker wordt, de sterren juist meer gaan schijnen en je andere lichten ziet opgaan.

Het neerbuigen van het ene licht kondigt dus andere lichten aan...

En het gedicht eindigt met de woorden:

Laat banden met de aarde worden losgeknoopt,

want tot ons spreekt de Geest,

die ons komt openbaren

de vrede van een hart dat op de hemel hoopt.

Amen